

การพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก DEVELOPING GEOGRAPHY COURSE FOR ENHANCING GLOBAL CITIZENSHIP

¹สิริณัฐ เวชกามา Sirinat Wetchakama ²ศุภณัฐ พานา Supanat Pana

³นาตยา ปิลันธนานนท์ Nataya Pilanthananond

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sirin.wet@g.swu.ac.th

Article Received: May 25, 2025. Revised: August 20, 2025. Accepted: August 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อประเมินคุณภาพรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากการสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องกับคณะครูที่เป็นผู้วิจัยร่วม จากนั้นร่วมกันพัฒนารายวิชา จัดทำโครงสร้างรายวิชา ออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ ภาระงานและการประเมินที่สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก เมื่อจัดทำสื่อรายวิชาเสร็จแล้วจึงดำเนินการสอบทานคุณภาพรายวิชาโดยผู้ทรงคุณวุฒิผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ขณะที่ขั้นตอนของการประเมินคุณภาพรายวิชา ได้ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน พิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรายวิชาที่พัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินคุณภาพรายวิชาจากมีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลที่ได้ไปแปลความหมายตามระดับคุณภาพที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นั้นประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ที่สัมพันธ์กับประเด็นระดับโลกใน 5 มิติ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่บูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก กับมโนทัศน์สำคัญทางภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานและตัวชี้วัดอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กัน 2) ผลประเมินคุณภาพรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับมีคุณภาพมากที่สุด

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมืองโลก, รายวิชาภูมิศาสตร์, การพัฒนารายวิชา

Abstract

This research article aims to: (1) develop a geography course to enhance global citizenship for upper secondary students, and (2) evaluate the quality of the developed course. These objectives were addressed through a participatory action research (PAR) approach. The research process began with collaborative knowledge building among teachers as co-researchers, followed by the co-development of the course structure, design of learning

units, specification of learning outcomes, learning activities, instructional materials, assignments, and assessments aligned with the attributes of global citizenship. Upon completion of the course materials, a focus group of experts was consulted to review the course quality, leading to subsequent revisions based on their recommendations. For the final evaluation, 25 stakeholders and experts in relevant fields assessed the course in terms of accuracy, appropriateness, feasibility, and usefulness. Data were analyzed by calculating mean scores and standard deviations and interpreted based on predefined quality criteria.

The findings revealed that: 1) The developed course consists of five units corresponding to five dimensions of global issues. Each unit integrates learning outcomes that combine global citizenship attributes with key geographical concepts, consistent with curriculum standards and indicators. 2) The overall quality of the geography course was rated at the highest level.

Keywords: Global Citizenship, Geography Course, Course Development

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาหลายทศวรรษที่กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การเป็นสังคมดิจิทัล ผู้คนเกิดการติดต่อเชื่อมโยงกันและพึ่งพาอาศัยกันในระดับโลกมากยิ่งขึ้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นเหตุที่ทำให้ผู้คนทั่วโลกมีความแตกต่างทางด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม (กนก จันทรา, 2561) นำมาสู่ความท้าทายและประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนแก่ผู้คนในฐานะพลเมืองโลกที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการกับความท้าทายและประเด็นปัญหาเหล่านั้นเพื่อสามารถดำรงอยู่ในสังคมโลกได้อย่างยั่งยืน แนวคิดการสร้างพลเมืองโลกจึงได้รับการยอมรับในหลายองค์ระดัปลงมาเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสันติภาพและพัฒนาโลกเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดย OXFAM (2015) องค์การที่ทำงานด้านพลเมือง กล่าวถึง การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะช่วยสร้างคุณค่าให้กับโลกหลายอย่าง เช่น การสร้างความเข้าใจถึงความเป็นไปของโลก การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ความไม่อดทนหรือไม่เพิกเฉยต่อความหลากหลายที่เกิดขึ้นในสังคม ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม นำมาสู่การผลักดันแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลก หรือ Global Citizenship Education (GCE) ให้เกิดขึ้นในระดับนานาชาติ ซึ่งมีองค์กร UNESCO เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนแนวคิด โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ มีส่วนร่วม และเชื่อมโยงตัวเองกับประเด็นโลก ในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้เรียน ดังที่ อรรถพล ประภาสโนบล (2564) กล่าวได้ว่า แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลกเป็นการสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองโลกผ่านความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก โดยตระหนักเสมอว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีพันธะในการสร้างโลกและอนาคตที่ดีกว่าเดิม

สังคมศึกษา เป็นรายวิชาที่บูรณาการองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านการจัดการศึกษาในโรงเรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะในฐานะพลเมืองประชาธิปไตยในโลกที่พึ่งพากัน โดยสังคมศึกษามีเป้าหมายสำคัญ

ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถนำองค์ความรู้เพื่อความเข้าใจโลกและชีวิตที่กว้างขวาง นำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการทำงานร่วมกัน การตัดสินใจ การแก้ปัญหาอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองโลก (Nation Council for the Social Studies, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่กล่าวถึง วิสัยทัศน์ของหลักสูตรถึงการสร้างนักเรียนให้เป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 27 ยังระบุให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กล่าวได้ว่า เป้าหมายและพันธกิจสำคัญของสังคมศึกษานั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเป้าหมายในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก ดังนั้นทั้งสังคมศึกษาและความเป็นพลเมืองโลกจึงมีเป้าหมายและพันธกิจที่สำคัญร่วมกัน นั่นคือ การพัฒนาผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เข้าใจความเป็นไปและความเชื่อมโยงของโลก ตลอดจนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับสังคม ดังนั้นหากความเป็นพลเมืองโลกได้รับการสนับสนุนจากสังคมศึกษาจะช่วยให้ทั้งสองแนวคิดเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นกลไกสำคัญที่ควรดำเนินการ โดยนำรายวิชาสังคมศึกษาบูรณาการร่วมกับความเป็นพลเมืองโลกผ่านการพัฒนา รายวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันเพื่อให้เกิดคุณค่าและความยั่งยืนกับโลก

สำหรับสาระภูมิศาสตร์ ในฐานะเป็นสาระหนึ่งของสังคมศึกษา ถือเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีเป้าหมายของการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ คือ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หากนำแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกเข้ามาบูรณาการเพื่อให้สาระภูมิศาสตร์มีคุณค่าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สาระภูมิศาสตร์จะต้องมีการเน้นและให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมผู้เรียนให้รู้เท่าทันและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งหากผู้เรียนมีความรู้เรื่องภูมิศาสตร์จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลก เข้าใจระบบธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบและการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในฐานะพลเมืองโลก

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับของตรุณี จำปาทอง (2560) พบว่า ครูส่วนมากนิยมจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลักวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้มากกว่าทักษะการคิด และไม่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการ สอดคล้องกับนาตยา ปิลาธนนานท์ (2564) ที่กล่าวถึงการพัฒนาวิชาในสถานศึกษาหลายแห่งมีลักษณะการอ้างอิงมาตรฐาน (standard-referenced) โดยการนำเอามาตรฐานตัวชี้วัดมาเทียบเคียงกับการออกแบบรายวิชาและการกำหนดหน่วยการเรียนรู้แบบข้อต่อข้อ นำสาระการเรียนรู้แกนกลางมากำหนดเนื้อหาที่ใช้สอนและจัดทำข้อสอบ พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ โดยอาศัยหัวข้อของเนื้อหา (topic of content) หรืออาจเรียกชื่อว่า สาระการเรียนรู้ มากำหนดเป็นชื่อหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่างๆ แต่ผู้สอนสามารถเพิ่มคุณค่าของหน่วยการเรียนรู้ได้

ด้วยการนำสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนสกัดมาจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดมาผนวกเข้ากับเป้าหมายของการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้แล้วนำมากำหนดเป็นชื่อหน่วย จะทำให้ได้หน่วยการเรียนรู้ที่มีจุดเน้น (unit focus) ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ในลักษณะนี้ จะมีความหมายและคุณค่าต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากผู้เรียนจะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์แล้ว ยังสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในฐานะพลเมืองโลกเพื่อการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำรายวิชาภูมิศาสตร์มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกเพื่อพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น อีกทั้งรายวิชาภูมิศาสตร์มีส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและการส่งเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก โดยผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีขอบเขตการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่กว้างมากกว่าผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีพัฒนาการตามวัยที่สามารถใช้ความคิด เหตุผล และการตัดสินใจในระดับเดียวกับวัยผู้ใหญ่ (พิทักษ์ ปินใจ และสุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช, 2563) ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความเหมาะสมของช่วงวัยที่จะส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกที่มีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก โดยผู้วิจัยจะทำการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วยสื่อรายวิชา (course materials) ที่สะท้อนถึงจุดเน้นและเป็นเป้าหมายสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก ผู้เรียนยังคงได้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ แต่เรียนแบบมีความหมาย ไปสู่เป้าหมายได้ชัดเจน อีกทั้งผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการพัฒนารายวิชาบูรณาการความเป็นพลเมืองโลก จึงเป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ในการพัฒนารายวิชาบูรณาการความเป็นพลเมืองโลกในลักษณะพหุวิทยาการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (value added) ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อประเมินคุณภาพรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ ได้แก่ ข้าราชการครู ที่สอนรายวิชาภูมิศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนารายวิชาครั้งนี้

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 1 คน ผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนารายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และผู้แทนผู้ปกครองหรือชุมชน จำนวน 1 คน

ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus group)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม

2. ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของข้อคำถามที่ใช้โดยอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม โดยผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 3 ท่าน คือ นักวิชาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 1 ท่าน นักวิชาการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา 1 ท่าน และครูผู้สอน 1 ท่าน

4. คัดเลือกข้อคำถามที่มีผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหามากกว่า 0.5 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการเตรียมการก่อนพัฒนารายวิชา มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดประชุมคณะกรรมการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ เพื่อชี้แจงเหตุและความจำเป็นในการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และร่วมกันสะท้อนปัญหาที่พบเจอจากการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

3. ผู้วิจัยนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประมวลเปลี่ยนแปลงกับคณะกรรมการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์

ขั้นตอนการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์และการสอบทานคุณภาพ มีขั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาเดิมที่มีอยู่ยังคงไว้ซึ่งตัวชี้วัดตามมาตรฐานแกนกลางมาปรับเพิ่มในส่วนของการบูรณาการความเป็นพลเมืองโลกเข้าไปในคำอธิบายรายวิชาที่สะท้อนถึงจุดเน้นรายวิชาและจัดทำโครงสร้างรายวิชา

2. ออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายหน่วย กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ ภาระงานและการประเมินที่สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่จะได้แนวทางการพัฒนารายวิชาบูรณาการความเป็นพลเมืองโลกในลักษณะพหุวิทยาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองโลกให้แก่ผู้เรียน

3. การสอบทานคุณภาพรายวิชาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรายวิชาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์นำสื่อรายวิชาที่ได้จากกระบวนการเบื้องต้นเข้าสู่การสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 การประเมินผลรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่

ผู้ประเมินคุณภาพรายวิชา ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของสื่อรายวิชา (course materials) ที่พัฒนาขึ้น รวมจำนวน 25 คน ตามแนวทางการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยของมารุต พัฒนา (2567) ประกอบด้วยผู้แทนครู จำนวน 6 คน ผู้แทนนักเรียน จำนวน 6 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้แทนผู้ปกครองหรือชุมชน จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ

จัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความเป็นพลเมืองโลก จำนวน 3 คน และ คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการประเมินผลรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก จากนั้นกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคุณภาพรายวิชา

2. สร้างแบบประเมินผลรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่พิจารณาจากคุณภาพรายวิชา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านประโยชน์

3. ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของข้อคำถาม โดยอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามในแบบประเมินผล โดยผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 3 ท่าน คือ นักวิชาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 1 ท่าน นักวิชาการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา 1 ท่าน และครูผู้สอน 1 ท่าน

5. นำข้อคำถามในแบบประเมินผลที่มีผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมากกว่า 0.5 มาใช้ในแบบประเมินและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการประเมินผลรายวิชา มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ประเมินคุณภาพรายวิชาพิจารณาสื่อรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก จากนั้นทำแบบประเมินคุณภาพรายวิชา โดยพิจารณา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านประโยชน์

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมิน

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลด้วยการหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้รับการประเมินผลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน และแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง รายวิชาที่มีคุณภาพมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง รายวิชาที่มีคุณภาพมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง รายวิชาที่มีคุณภาพปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง รายวิชาที่มีคุณภาพน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง รายวิชาที่มีคุณภาพน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดประชุมคณะกรรมการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อนำเสนอผลการประเมินคุณภาพรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

2. ผู้วิจัยและคณะกรรมการพัฒนารายวิชาฯ ร่วมกันแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ถึงผลการประเมินคุณภาพของรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

3. ผู้วิจัยและคณะกรรมการพัฒนารายวิชาฯ ร่วมกันสะท้อนถึงการพัฒนาและกระบวนการดำเนินการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก สามารถสรุปผลการดำเนินการวิจัย โดยนำเสนอตามประเด็นได้ ดังนี้

1.1 ผลการออกแบบและพัฒนารายวิชา คณะกรรมการพัฒนารายวิชาได้ร่วมกันสังเคราะห์ความเป็นพลเมืองโลก เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ คือ การเข้าใจประเด็นระดับโลก (Global issue) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโลก (Sense of belonging) การคิดเชิงวิพากษ์และการใช้เทคโนโลยี (Critical Thinking and Technology) ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วม (Responsibility and Participate) การตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลาย (Value diversity) และการตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิทธิมนุษยชน (Sustainable development and Human rights) จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และพัฒนาเป็นคำอธิบายรายวิชาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยเรียบเรียงด้วยถ้อยคำที่กระชับ มีความเป็นเหตุเป็นผล สื่อความสำคัญของรายวิชา สิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ตลอดจนผลลัพธ์การเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนาในรายวิชานี้

1.2 ผลการออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ คณะกรรมการพัฒนารายวิชาได้ออกแบบโครงสร้างรายวิชา โดยแบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ที่สัมพันธ์กับการเข้าใจประเด็นระดับโลก (Global issue) ใน 5 มิติ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการเมือง แล้วจึงกำหนดมโนทัศน์ (concept) หรือประเด็น (issue) ทางภูมิศาสตร์ที่จะเป็นจุดเน้นของหน่วยการเรียนรู้ (unit focus) เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเข้าใจประเด็นระดับโลก (Global issue) ด้านวัฒนธรรม จะใช้ประเด็น การอพยพและผู้ลี้ภัยเป็นจุดเน้น เป็นต้น จากนั้นคณะกรรมการพัฒนารายวิชาจะร่วมกันวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเด็นการอพยพและผู้ลี้ภัย สามารถเชื่อมโยงกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโลก (Sense of belonging) และการตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลาย (Value diversity) ทำให้เมื่อพัฒนาคำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ จะใช้จุดเน้นของหน่วยการเรียนรู้ (unit focus) ร่วมกับมาตรฐานและตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่เกี่ยวข้องมาถักทอร้อยเรียงอย่างสร้างสรรค์ และเรียบเรียงเป็นคำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ที่กระชับ เป็นเหตุเป็นผลสามารถสื่อถึงคุณค่าที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ ได้ ขณะที่ชื่อหน่วยการเรียนรู้ได้มีการกำหนดโดยมุ่งเน้นให้สะท้อนถึงจุดเน้นและเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ร่วมใจรับมือภัยพิบัติ ที่สามารถสะท้อนจุดเน้น เรื่อง ภูมิรัฐศาสตร์โลก และเป้าหมายการเรียนรู้ เรื่อง การจัดการภัยพิบัติอย่างรับผิดชอบได้ชัดเจน จากนั้นจึงกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcomes) ที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแก่นักเรียนผ่านการเรียนรู้ด้วยมโนทัศน์สำคัญทางภูมิศาสตร์ มีการกำหนดภาระงาน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเกิดศักยภาพตามที่กำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ ผ่านการฝึกคิด วิเคราะห์ ออกแบบ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ชิ้นงานในบริบททางภูมิศาสตร์ โดยกิจกรรมมีความหลากหลาย มีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้อย่างครบถ้วน ทั้งยังมีการรวบรวมสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้อย่างเหมาะสม

1.3 ผลการสอบทานคุณภาพรายวิชาและปรับปรุงแก้ไข ในการสอบทานคุณภาพรายวิชาได้ดำเนินการด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้มีความเห็นสอดคล้องกันว่ารายวิชาที่มีคุณภาพดี ช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์อย่างมีความหมาย และยังช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วย อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อเสนอแนะให้ปรับแก้ในส่วยรายละเอียดปลีกย่อย 3

ประเด็น คือ การเพิ่มประเด็นการเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์ให้ครอบคลุมประเด็นระดับโลก (Global issue) การปรับถ้อยคำในผลลัพธ์การเรียนรู้ และการปรับแก้รายละเอียดในบางกิจกรรมการเรียนรู้ให้สะท้อนการใช้เครื่องมือและกระบวนการทางภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำสื่อรายวิชา (course materials) ไปประเมินรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกต่อไป

2. ผลการประเมินรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้แทนครูสังคมศึกษา จำนวน 6 คน ผู้แทนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้แทนผู้ปกครองหรือชุมชน จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความเป็นพลเมืองโลก จำนวน 3 คน และคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อประเมินผลคุณภาพรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผลปรากฏดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพรายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

ที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	สรุปผล
1. คำอธิบายรายวิชา				
1.1	คำอธิบายรายวิชา มีความเหมาะสม สะท้อนถึงจุดเน้นของรายวิชา	4.84	0.37	มากที่สุด
1.2	ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการผู้เรียนและบริบทโรงเรียน	4.68	0.48	มากที่สุด
1.3	แสดงออกถึงแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนในฐานะพลเมืองโลก	4.68	0.48	มากที่สุด
คุณภาพของคำอธิบายรายวิชา		4.73	0.29	มากที่สุด
2. โครงสร้างรายวิชา				
2.1	ขอบเขตของเนื้อหา (Scope) ครอบคลุมทั้งมิติทางภูมิศาสตร์และความเป็นพลเมืองโลกอย่างเหมาะสม	4.76	0.44	มากที่สุด
2.2	มีการจัดลำดับเนื้อหา (Sequence) อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับจุดเน้นของรายวิชา	4.64	0.57	มากที่สุด
2.3	การจัดสรรเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.64	0.57	มากที่สุด
คุณภาพของโครงสร้างรายวิชา		4.68	0.42	มากที่สุด
3. หน่วยการเรียนรู้และคำอธิบายหน่วย				
3.1	หน่วยการเรียนรู้สามารถสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้ถึงเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน	4.68	0.56	มากที่สุด
3.2	คำอธิบายหน่วยกระชับ และสามารถสื่อสารถึงภาพรวมของการจัด การเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ	4.68	0.48	มากที่สุด
3.3	หน่วยการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับประเด็นระดับโลก และสะท้อนความเป็นพลเมืองโลกในมุมมองภูมิศาสตร์	4.88	0.33	มากที่สุด
คุณภาพของหน่วยการเรียนรู้และคำอธิบายหน่วย		4.75	0.28	มากที่สุด
4. ผลลัพธ์การเรียนรู้				
4.1	มีการระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ชัดเจนสอดคล้องกับกิจกรรมและการประเมินผลในรายวิชา	4.88	0.33	มากที่สุด
4.2	ผลลัพธ์การเรียนรู้ครอบคลุมมิติที่สำคัญทางภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.88	0.41	มากที่สุด
4.3	ผลลัพธ์การเรียนรู้ครอบคลุมการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.64	0.49	มากที่สุด

ที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	สรุปผล
4.4	ผลลัพธ์การเรียนรู้ครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างเหมาะสม	4.68	0.48	มากที่สุด
คุณภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้		4.75	0.29	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้				
5.1	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกัน	4.76	0.44	มากที่สุด
5.2	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับประเด็นระดับโลก และส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแก่ผู้เรียน	4.76	0.44	มากที่สุด
5.3	กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้	4.88	0.33	มากที่สุด
คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้		4.80	0.27	มากที่สุด
6. ภาระงาน				
6.1	การกำหนดภาระงานในแต่ละหน่วย มีความถูกต้อง เหมาะสม และสื่อความเข้าใจได้ชัดเจน	4.72	0.46	มากที่สุด
6.2	ภาระงานมีความหลากหลายและสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้	4.80	0.41	มากที่สุด
6.3	ภาระงานสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาโลกผ่านรอบคิดทางภูมิศาสตร์	4.80	0.41	มากที่สุด
คุณภาพของภาระงาน		4.77	0.30	มากที่สุด
7. เกณฑ์การประเมิน				
7.1	มีความชัดเจน สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก	4.88	0.33	มากที่สุด
7.2	มีการใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนและเป้าหมายของรายวิชา	4.80	0.41	มากที่สุด
คุณภาพของเกณฑ์การประเมิน		4.84	0.31	มากที่สุด
8. ภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้				
8.1	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 โลกเปลี่ยนเราเรียนรู้ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผ่านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.88	0.33	มากที่สุด
8.2	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ปฏิสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผ่านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.72	0.54	มากที่สุด
8.3	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เชื่อมโลกด้วยการค้า ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผ่านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.76	0.44	มากที่สุด
8.4	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อยู่ร่วมโลกอย่างยั่งยืน ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผ่านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.84	0.37	มากที่สุด
8.5	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ร่วมใจรับมือภัยพิบัติ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผ่านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.84	0.37	มากที่สุด
คุณภาพภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้		4.81	0.23	มากที่สุด
9. การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก				
9.1	รายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความเชื่อมโยงของปัญหาระหว่างชุมชน ประเทศ และโลก	4.72	0.46	มากที่สุด

ที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	สรุปผล
9.2	รายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโลก (Sense of belonging)	4.80	0.41	มากที่สุด
9.3	รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ	4.76	0.44	มากที่สุด
9.4	รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม	4.76	0.44	มากที่สุด
9.5	รายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลาย	4.64	0.49	มากที่สุด
9.6	รายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิทธิมนุษยชน	4.76	0.44	มากที่สุด
คุณภาพด้านการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก		4.74	0.25	มากที่สุด
คุณภาพของรายวิชา		4.76	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพรายวิชาในภาพรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.19) โดยด้านที่มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด คือ เกณฑ์การประเมิน ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.31) ขณะที่ด้านซึ่งมีผลการประเมินเฉลี่ยน้อยสุด คือ โครงสร้างรายวิชา ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.42) ทั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ประเมินคุณภาพรายวิชา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. บางหน่วยการเรียนรู้สามารถเพิ่มประเด็นการบูรณาการความเป็นพลเมืองโลกได้มากกว่าที่รายวิชาระบุไว้ เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ปฏิสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลง ที่จะบูรณาการความเป็นพลเมืองโลกด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโลก (Sense of belonging) และการตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลาย (Value diversity) นั้น ด้วยภาระงานของหน่วยการเรียนรู้ คือ การออกแบบผังเมืองเพื่อทุกคน (City for All) ยังสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้านการตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิทธิมนุษยชน (Sustainable development and Human rights) ได้ จึงเสนอแนะให้เพิ่มการบูรณาการความเป็นพลเมืองโลกด้านนี้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ด้วย

2. การออกแบบภาระงานในบางหน่วยการเรียนรู้ อาจมีการเชื่อมโยงจากบริบทระดับท้องถิ่นสู่ประเด็นระดับโลก รวมถึงมีการมอบหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้ในบริบทจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ตระหนัก และรับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก

3. โครงสร้างรายวิชาขาดการระบุ หรือให้รายละเอียดของตัวชี้วัดอย่างชัดเจน ซึ่งจะแตกต่างไปจากแบบแผนปฏิบัติที่เคยทำกันมา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในครั้ง นี้ เป็นการสร้างคุณค่าให้กับรายวิชาผ่านการออกแบบจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน เชื่อมโยงกับสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่ประสบความสำเร็จทั้งในเชิงกระบวนการและผลลัพธ์ กล่าวคือ มีกระบวนการของการพัฒนารายวิชาที่นำเอาศาสตร์ของการพัฒนารายวิชาภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้เพื่อบูรณาการตัวชี้วัด ธรรมชาติของการเรียนรู้ ภูมิศาสตร์ และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกอย่างกลมกลืนและสร้างคุณค่าการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ขณะเดียวกันรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนั้นได้รับการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องว่าเป็นรายวิชาที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ซึ่งจากผลความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษได้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกผ่านรายวิชาภูมิศาสตร์ ถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้ระบุว่าการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในปัจจุบันไม่เพียงแต่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตเท่านั้น การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในวิถีของการเป็นพลเมืองโลกที่ดี ตลอดจนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกผ่านรายวิชาภูมิศาสตร์จึงเป็นแนวทางที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การนำแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกเข้ามาบูรณาการจะช่วยให้สาระภูมิศาสตร์มีคุณค่าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งหากผู้เรียนมีความรู้เรื่องภูมิศาสตร์จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลก เข้าใจระบบธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบและการตัดสินใจเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในฐานะพลเมืองโลก ขณะเดียวกันผู้เรียนก็ได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกผ่านกลไกการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดีทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และประชาคมโลก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Global Citizenship Education: GCED) อีกด้วย การวิจัยในครั้งนี้จึงวางกรอบการออกแบบและพัฒนารายวิชา โดยเริ่มจากการสังเคราะห์ข้อมูลฐาน (based – line data) เกี่ยวกับความสอดคล้องและการส่งเสริมระหว่างกันของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ตามแนวคิดของ OXFAM (2015) และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้มาใช้ออกแบบและพัฒนารายวิชาผ่านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การคัดเลือกสื่อเพื่อการเรียนรู้ การกำหนดภาระงาน และการวางแผนทางการประเมินผลผู้เรียน ทั้งนี้ ตลอดทั้งรายวิชาผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ทั้ง 6 คุณลักษณะ ผ่านประเด็นระดับโลกที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์อย่างมีความหมาย มีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด ครอบคลุมการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางภูมิศาสตร์อย่างเหมาะสม ตลอดจนเกิดกรอบคิดและตัดสินใจอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองโลก

2. การพัฒนารายวิชาภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐานอย่างสัมพันธ์กับบริบทเป็นหนึ่งในแนวทางที่จะช่วยให้ได้รายวิชาที่ตอบสนองกับบริบทของผู้เรียนอย่างเป็นพลวัต แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการออกแบบและพัฒนารายวิชาที่ดำเนินการกันมาอย่างต่อเนื่องมีลักษณะที่เคร่งครัดและให้ความสำคัญกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่อ้างอิงกับตัวชี้วัดรายตัว นอกจากนี้ยังต้องครบถ้วนตามสาระความรู้ที่ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้แกนกลาง ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าว ถือเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการนำเอามาตรฐานตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางมาสร้างข้อจำกัด ทำให้ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบรายวิชา โดยนายนยา ปิลาสนานนท์ (2564) ระบุว่า มาตรฐานการเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่มาบังคับว่าผู้สอนจะต้องสอนอย่างไร ใช้ตัวอย่างเนื้อหาใดในการสอน กล่าวอีกนัยหนึ่ง “มาตรฐานการเรียนรู้ไม่ใช่หลักสูตร” ในทางกลับกัน การออกแบบหลักสูตรและการออกแบบรายวิชาต้องคำนึงถึงบริบทแวดล้อม สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต และประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในประเทศไทยได้เริ่มมีงานวิจัยที่สร้าง

องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน โดยเฉพาะในทางด้านสังคมศึกษามีปรากฏอยู่หลายงาน (กรกฎ จิตรานุเคราะห์, 2565; ญัฐภัทร คล้ายสุวรรณ, 2566; นวลมรกต ทวีทอง, 2567) ซึ่งเป็นตัวอย่างของการออกแบบและพัฒนาวิชาที่สร้างสรรค์และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน การพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในครั้งนี้จึงเป็นการพัฒนารายวิชาพื้นฐานที่แตกต่างไปจากแบบปฏิบัติที่ดำเนินการกันมา โดยผู้วิจัยนำเอาประเด็นร่วมสมัย คือ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกมาบูรณาการกับตัวชี้วัดของสาระภูมิศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม แม้แนวปฏิบัติในการพัฒนารายวิชาครั้งนี้จะแตกต่างไปจากแบบแผนเดิม แต่ผลการประเมินคุณภาพรายวิชาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าของรายวิชาที่ไม่เพียงแต่มุ่งสอนความรู้ให้ครบถ้วน แต่เป็นรายวิชาที่เชื่อมโยงความรู้ออกสู่บริบทโลกปัจจุบัน และเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองในโลกแห่งอนาคต

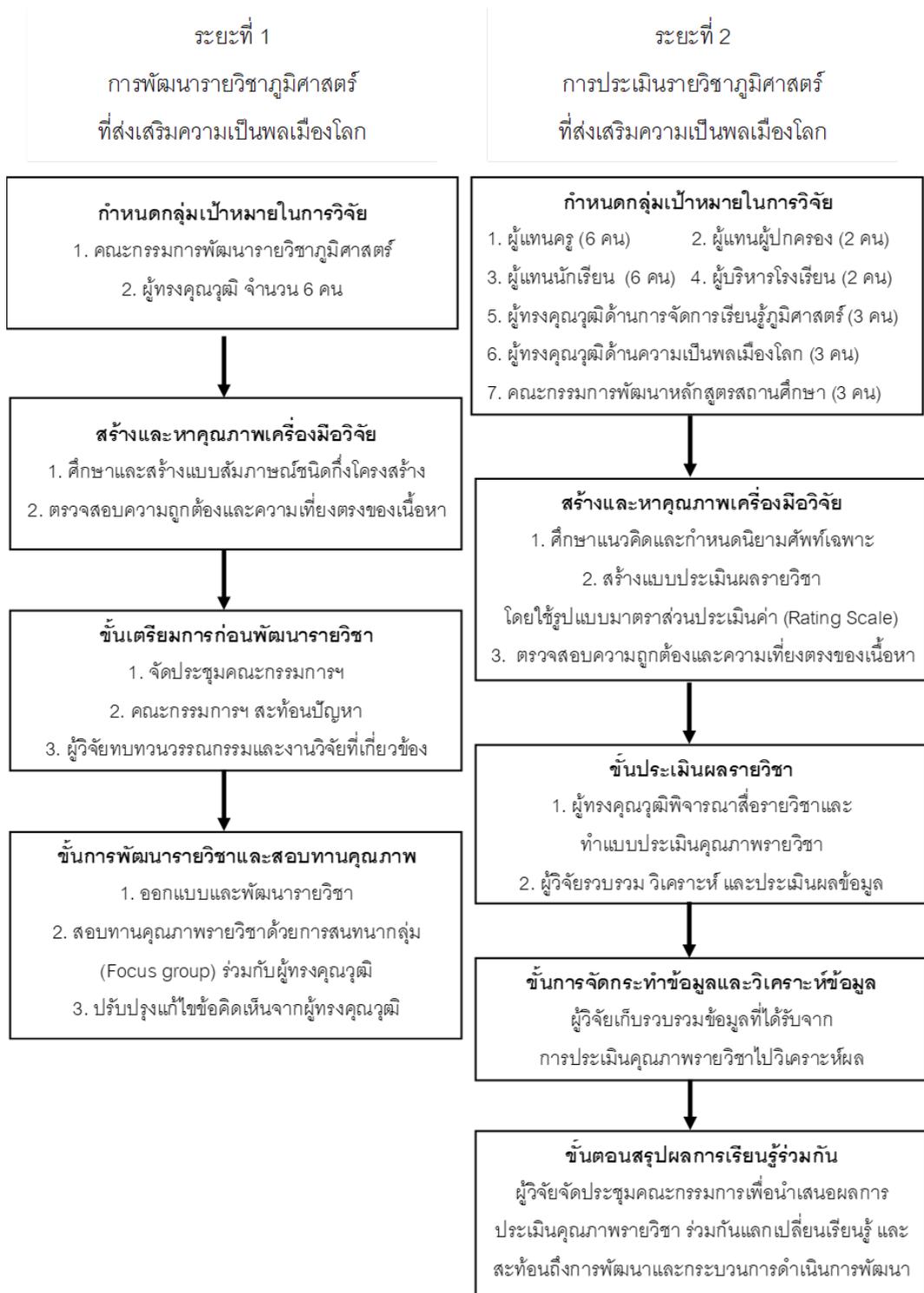
3. การออกแบบรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ให้มีคุณค่า โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการพัฒนาคำอธิบายรายวิชาที่มีการเรียงเรียงอย่างกระชับเป็นเหตุเป็นผล สะท้อนถึงสิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ และได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งแม้จะเป็นรูปแบบที่แตกต่างจากที่นิยมทำกัน แต่จากผลการศึกษาของญัฐภัทร คล้ายสุวรรณ (2566) ได้ชี้ว่าการพัฒนาคำอธิบายรายวิชาในลักษณะนี้สามารถสื่อสารให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทราบถึงความสำคัญและสิ่งที่จะได้เรียนรู้จากรายวิชาอย่างชัดเจน และยังเป็นการใช้มาตรฐานในลักษณะอิงมาตรฐาน (standard-based) ไม่ใช่อ้างอิงมาตรฐานรายตัวชี้วัด (standard-reference) จากนั้นจึงออกแบบโครงสร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างรายวิชาที่สัมพันธ์กับการเข้าใจประเด็นระดับโลก (Global issue) ใน 5 มิติ ได้แก่ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง จากนั้นนำประเด็น (issue) ทางภูมิศาสตร์มาเชื่อมโยงกับการทำความเข้าใจประเด็นระดับโลกในมิติต่างๆ เพื่อใช้เป็นจุดเน้นของหน่วยการเรียนรู้ (unit focus) ที่สามารถใช้เป็นแกนในการบูรณาการ จากนั้นจึงเรียงลำดับการเรียนรู้จากบริบทใกล้ตัวไปสู่บริบทที่มีความซับซ้อนในการทำความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับขนาดยา พิลาธนนานท์ (2564) ที่ระบุว่า การจัดระบบหลักสูตรในแนวนอน (horizontal organization) หรือการกำหนดขอบข่ายเนื้อหา (Scope) ต้องคำนึงถึงการบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและเกิดคุณค่าแก่ผู้เรียน ขณะที่การจัดระบบของหลักสูตรในแนวตั้ง (vertical organization) หรือลำดับการเรียนรู้ (Sequence) ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องและต่อเนื่องของเนื้อหา เช่น เริ่มจากการเรียนรู้ในสิ่งที่ป็นรูปธรรมก่อนแล้วค่อยๆ ยากขึ้น มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น เมื่อได้โครงสร้างรายวิชาที่มีการกำหนดขอบข่ายเนื้อหา (Scope) และลำดับการเรียนรู้ (Sequence) อย่างเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ โดยนำเอาประเด็น (issue) ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นจุดเน้นของหน่วยการเรียนรู้ร่วมกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน มาเรียงเรียงเป็นคำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ที่กระชับและระบุถึงความสำคัญของการเรียนในหน่วยเรียนรู้นั้นๆ มีการกำหนดชื่อหน่วยที่สัมพันธ์กับประเด็นซึ่งเป็นจุดเน้น จากนั้นจึงกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcomes) ซึ่งในขั้นตอนนี้จะกำหนดโดยคำนึงถึงผลผลิตจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ การใช้ถ้อยคำและภาษามุ่งสะท้อนผลลัพธ์แบบองค์รวมและมีความยืดหยุ่นระดับหนึ่ง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ จนเกิดศักยภาพตามที่กำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ การกำหนดภาระงานมุ่งให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ออกแบบ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ชิ้นงานที่เชื่อมโยงกับประเด็นระดับโลกในบริบททางภูมิศาสตร์ภายใต้สถานการณ์ บทบาท และเงื่อนไขเฉพาะ และมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubric scores) ที่สัมพันธ์กับการแสดงความสามารถ

ตลอดจนระดับของการจัดการหรือการทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จอันทำให้รายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามแนวคิด Preservearticles.com (n.d.) และ Finley (2014) จนได้รับการประเมินให้มีคุณภาพระดับมากที่สุด

4. การพัฒนารายวิชาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยกระบวนการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) ที่สอนครูผู้สอนรายวิชาภูมิศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 คน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนารายวิชา ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลอย่างรอบด้านมาใช้เพื่อออกแบบและพัฒนารายวิชา นอกจากนี้ครูที่เป็นคณะผู้วิจัยร่วมยังได้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนารายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ให้มีคุณค่า สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ไม่ยึดติดอยู่ภายใต้แบบปฏิบัติเดิมจนเข้าใจว่าเป็นแนวทางเดียวที่สามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้รายวิชาที่พัฒนาขึ้นนี้จะสามารถประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากผู้สอนทุกท่านได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการพัฒนารายวิชา เข้าใจตั้งแต่กระบวนการออกแบบและพัฒนารายวิชา และเห็นคุณค่าของรายวิชาที่พัฒนาขึ้น ทั้งยังสามารถนำความรู้และแนวปฏิบัตินี้ไปปรับใช้ในการพัฒนารายวิชาอื่นๆ ต่อไป ซึ่งสัมพันธ์กับผลการศึกษาของณัฐภัทร คล้ายสุวรรณ (2566) ที่ระบุว่า การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) นั้นอาศัยประสบการณ์ของครูทุกท่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเข้าใจในบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษาจึงทำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้จริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนารายวิชาภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐานอย่างมีคุณค่า ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่นำมาตรฐานและตัวชี้วัดซึ่งเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศมาเชื่อมโยงกับบริบทเฉพาะและสถานการณ์โลกในปัจจุบันผ่านการดำเนินการร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการพัฒนารายวิชา ที่สังเคราะห์ออกมาดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนารายวิชาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การดำเนินการพัฒนารายวิชาในครั้งนี้ แม้จะเป็นการพัฒนารายวิชาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทโลกปัจจุบัน และเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในทุก

สถานศึกษา อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนารายวิชาครั้งนี้ยังคำนึงถึงบริบทเฉพาะ ทรัพยากร และข้อจำกัดของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนารายวิชาขึ้น การจะนำรายวิชานี้ไปปรับใช้จึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสมเชิงบริบท หรืออาจนำกระบวนการพัฒนารายวิชาที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ไปปรับใช้เพื่อสร้างรายวิชาที่มีความสอดคล้องกับบริบทอย่างแท้จริง

1.2 การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้บูรณาการเป้าหมายการศึกษาของประเทศที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดเข้ากับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก การจะนำรายวิชาไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละคาบ ต้องไม่ละเลยเป้าประสงค์นี้ แม้การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้จะให้ความยืดหยุ่นในการออกแบบกิจกรรมรายคาบ แต่ก็ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับภาระงานและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการดำเนินการวิจัยต่อ ในการนำรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลจากการเรียนรู้เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรายวิชาที่พัฒนาขึ้น

2.2 ควรมีการนำการวิจัยลักษณะนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนารายวิชาอื่นๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตลอดจนบริบทของสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับผู้ที่มีความสนใจได้ศึกษาเปรียบเทียบ

2.3 ควรมีการดำเนินการวิจัยในการรวบรวมสื่อและแหล่งเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในมิติต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนครูและสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรา. (2561). การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ : ถอดบทเรียนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในชั้นเรียนที่เสริมสร้างการรู้เรื่องภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรกฎ จิตรานุเคราะห์. (2565). การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างทักษะการประกอบการ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(3), 361-375.
- ณัฐภัทร คล้ายสุวรรณ. (2566). การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 34(3), 54-67.
- ดร.ณิ จำปาทอง. (2560). สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(2), 121-135.
- นวลมรกต ทวีทอง. (2567). การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์อิงสมรรถนะระดับชั้นมัธยมศึกษา. Journal of Roi Kaensam Academi, 9(11), 1356-1366.
- นาตยา ปิลันธนานนท์. (2564). สังคมศึกษา: ยุคมาตรฐานกำกับ. กรุงเทพมหานคร: โรงงานพิมพ์ที่ตั้ง.
- พิทักษ์ ปินใจ และสุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2563). โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 14(3), 77-87.

- มารุต พัฒผล. (2567). แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรถพล ประภาสโนบล. (2564). Global Citizenship Education: เราจะสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองโลกได้อย่างไร. แหล่งที่มา <https://thepotential.org/knowledge/global-citizenship-education/>. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2567.
- Finley, T. (2014). Planning the Best Curriculum Unit Ever. From <https://www.edutopia.org/blog/planning-best-curriculum-unit-ever-todd-finley?crltpid=camp.fOnQQQTtWiQH>. Retrieved August 8, 2024.
- Nation Council for the Social Studies. (2022). National Curriculum Standards for Social Studies: Introduction. From <https://www.socialstudies.org/standards/national-curriculum-standards-social-studies-introduction>. Retrieved August 8, 2024.
- OXFAM. (2015). Education for global citizenship a guide for schools. From <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620105/edu-global-citizenship-schools-guide-091115-en.pdf?sequence=11&isAllowed=y>. Retrieved August 8, 2024.
- Preservearticles.com. (n.d.). What are the Characteristics of Good Unit? From <https://www.preservearticles.com/articles/what-are-the-characteristics-of-good-unit/26561>. Retrieved August 8, 2024.